

ВЪВЕДЕНИЕ

В „СТАНДАРТИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПСИХОЛОГИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ”

I. ПРАКТИЧЕСКО ПРИЛОЖЕНИЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СТАНДАРТИ

„Стандартите за изпълнение на психологическите дейности” са задължителни за всички членове на Дружеството на психолозите в Република България, вписани в Регистъра на психолозите.

Стандартите и Етичния кодекс обхващат всички задължителни елементи на професионалната практика на психолога.

Стандартите включват две основни категории:

Присъщи на дейността стандарти – свързани с естеството на дейността (технологичните изисквания при осъществяване на трудовия процес). Именно това обстоятелство налага различни, диференцирани стандарти при изпълнение на психологическа дейност в различни психологически практики. То предполага и различна, специфична подготовка на кадрите.

Стандарти за изпълнение на работата – отразяващи общите условия, необходими за изпълнение на дейността (междучелностни отношения, етичен кодекс, отговорности и пр.). Те също се налага да са диференцирани според естеството на упражняваната психологическа дейност – например стандартите за предоставяне на информация за клиента на съдебния състав при съдебна експертиза и изискването за пълна дискретност в психотерапията.

В случаите, **когато стандартите съжителстват с други нормативни актове:**

- ако стандартите се използват заедно с изисквания издадени от други органи и институции, то стандартите се съобразяват с тези изисквания;
- ако съществува противоречие между стандартите и тези изисквания, то вътрешният одит спазва задължително стандартите и прилага и другите изисквания, ако те са по-рестриктивни.

Самият процес на прилагане на стандартите също се провежда при спазване на стандартни изисквания. В психологическата дейност това засяга две практики – **регистрацията на психолога в конкретна Секция и контрола при упражняване на конкретна психологическа дейност.**

1. Регистрацията на психолога в конкретна секция изисква:

- наличието на добре разработена система от компетентности за изпълнение на дейността в дадената психологическа сфера и стандарти за изпълнение;
- наличие на регистрируеми показатели и критерии за равнище на изпълнението и прозрачност при тяхното приложение;
- компетентност, професионализъм и отговорност при оценяването на психологическата дейност по отношение на стандартите;
- обективност и независимост на оценката за изпълнение на психологическата дейност, която да се гарантира с екипност в оценката на Секционните комисии;
- позитивно мислене и консултативност при използване на преценката за покриване на стандартите от индивида за целите на качеството на психологическата дейност и развитието на кадрите.

2. Контрол при упражняване на конкретна психологическа дейност.

При отклонение от стандарта в трудовото поведение на психолога, чиято квалификация не отговаря на изискванията на Секционните стандарти се предприема:

- пренасочване в друга Секция, чиито стандарти отговарят на квалификацията на правоспособния специалист;
- прекатегоризация в същата Секция, но на по-ниска квалификационно равнище, ако се предвижда такова в Секционните стандарти;

Когато при нарушаване на стандартите е нанесена вреда или съществува опасност от нанасяне на такава съответните управленски противодействия могат да се изразяват в дисциплинарни мерки, предвидени в Устава на ДПРБ.

Дисциплинарните наказания се налагат, като се вземат предвид формата на вината, накърнените интереси, причините и условията, довели до извършване на нарушението, и други смекчаващи или отегчаващи обстоятелства.

Резолютивен орган по отношение на предложените от Секционните комисии мерки при неспазване на стандартите е Управителния съвет.

Съобразно Устава на ДПРБ оперативен орган при определяне и прилагане на стандартите са Секционните комисии, съвместно с Етичната. Предложените от Секционните комисии стандарти влизат в сила след гласуването и приемането им от Общото събрание на Дружеството.

II. ДИНАМИЧЕН СТАТУТ НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СТАНДАРТИ

Стандартите не са консервативни константи, дефинирани веднъж завинаги. Макар че на тях се гледа като на трайни детерминанти на качеството на професионалната психологическа дейност, те следва да се съобразяват с измененията, които могат да настъпят по еволюционен или революционен път в професията:

- на първо място това са измененията, които могат да настъпят в психологическата теория и практика;
- появяват се нови методологически подходи и методически средства, които изискват друга квалификация и други стандарти за осъществяване на качествена психологическа дейност;
- измененията на пазара на труда също могат в различни моменти да предявяват различни изисквания към подготовката и равнището на психологическите кадри;
- и т. н.

Това налага периодично преразглеждане на стандартите за изпълнение на психологическата професия и актуалното им обновяване.

Динамичният характер на стандартите се проявява и по отношение на конкретния индивид във връзка с неговото професионално развитие и израстване. В различни моменти от жизнения цикъл на професията – навлизане, разцвет, отегляне – той може да отговаря в различна степен на стандартите. Подготовката и изпълнението му може да отговаря на стандартите на повече от една Секция и с времето да покрива все повече от тях. Това е свързано както с неговото хоризонтално (квалификационно) развитие, така и с вертикалното му – длъжностно израстване.

III. СТРУКТУРА НА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СТАНДАРТИ

Ключов регулатор в приписването на компетенции за изпълнение на психологическите дейности във всяка Секция на Дружеството са стандартите за изпълнение. Те се дефинират в съответствие с обективните изисквания на дейността и се приемат от Общите събрания по Секции и Общото събрание на Дружеството.

Стандартите включват някои задължителни показатели, както и специфични за дадена психологическа практика изисквания:

1. Задължително входящо образование.
2. Стаж (изискван).
3. Степени на професионална квалификация – ведомствени, законови и пр.
4. Заетост – специфика на изпълняваните функции (професиограма).
5. Произтичащи от дейността стандарти – професионални компетентности, необходими знания и умения за изпълняване на дейността, психограма.
6. Продължаваща професионална квалификация – необходимо надграждащо обучение.
7. Етични и междуличностни стандарти на взаимоотношения и взаимодействия.
8. Водене на документация и нейното управление.
9. Права и задължения на членовете на ДПРБ съгласно Устава.
10. Свързани стандарти – ведомствени и законови.
11. Други.

Стандартите служат за оценка и контрол на качеството на изпълнение на психологическите дейности. Те са критерий за правоспособност на психолога, в дадена професионална област, а също така основа за оценка степента на неговата професионална квалификация. Ориентир са за учебните програми по психология, за квалификационните и преквалификационните обучения.